

بنام خداوند جان و دین

چگونه کتاب بخوانیم

نویسنده: مارتیمر جی. آدلر و چارلز لینکلن ون دورن

ترجمه: محمد صراف تهرانی

انتشارات: به نشر

تعداد صفحات: ۴۲۴

قیمت چاپ سوم (سال ۱۳۹۶): ۳۵۰۰۰ تومان

کتابِ چگونه کتاب بخوانیم اثر مارتیمر جی. آدلر و چارلز لینکلن ون دورن، کتابی است که در ماه‌های اول سال ۱۹۴۰ منتشر شده است.

سایت آمازون فروش این کتاب را تاکنون ۵۰۰۰۰۰ نسخه برآورد کرده است.

منتقدان ادبی این کتاب را یکی از کلاسیک‌های زنده جهان می‌نامند.

انجمن جهانی مدیریت اطلاعات این کتاب را در فهرست آثاری قرار داده است که هر مدیری باید بخواند.

در قسمتی از ابتدای کتاب آمده است که:

این کتاب برای کسانی به رشته تحریر درآمده است که علاقه دارند اهل مطالعه باشند یا دقیق‌تر، این کتاب مخصوص خواندگانی است که هدف اصلی آنها **کسب دانش بیشتری** است.

و در قسمتی از پشت جلد کتاب:

نویسندگان در این کتاب تکنیک‌های کاملاً مفیدی را برای رده‌بندی موضوعی کتاب‌ها، خوانش هوشمندانه متن و ارتباط سازنده خواننده با نویسنده ارائه می‌کنند و میان چهار سطح «خوانش ابتدایی، اجمالی، تحلیلی و منطقی» و «ادراک، تفکر و یادگیری» تمایز قائل می‌شوند.

مترجم کتاب (محمد صراف تهرانی) در مقدمه می‌نویسد:

بعضی مشکلات چنان عمومیت دارند و گریبان‌گیر جامعه هستند که مردم آنها را احساس نمی‌کنند و نمی‌بینند. در حقیقت می‌بینند ولی آنها را عادی می‌پندارند و تصور می‌کنند که باید چنان باشند. از آن جمله، مسئله «خواندن» است یا بهتر بگوییم این است که مردم تصور می‌کنند می‌دانند چگونه بخوانند، در حالی که اکثراً این هنر را ندارند و خواندن آنها در حد خواندن ابتدایی است.

محتوای کتاب چگونه کتاب بخوانیم

این کتاب راهنمای بهتر خواندن است. اما خواندن چه نوع کتابی؟ رمان؟ کتاب فلسفی؟ ریاضیات یا علوم تجربی؟ کتاب‌های سیاسی یا...؟

چگونه کتاب بخوانیم تقریباً یک کتاب مرجع است که روی نحوه خواندن تاکید دارد. اینکه خواندن چند سطح دارد و چگونه باید خواند

و تقریباً برای هر نوع کتابی چند نکته و راهکار ارائه می‌کند.

تقریباً می‌توان گفت، کتاب چگونه کتاب بخوانیم تلاش می‌کند به مخاطب خواندن فعالانه را یاد دهد و اعتقاد دارد هرچه خواندن، فعالانه‌تر باشد بهتر است.

به عنوان مثال کتاب اعتقاد دارد که مخاطب باید با کتاب درگیر شود و در مورد مطالب آن سوال مطرح کند و برای پیدا کردن این سوال‌ها تلاش کند.

مونثنی در مورد دو نوع جهل صحبت می کند: **جهل عامیانه** که پیش از تحصیل دانش وجود دارد و **جهل عالمانه** که بعد از کسب دانش گریبانگیر انسان می شود.

اولی مربوط به کسانی است که اصلاً بی سوادند و کتاب نمی خوانند.

دومی جهل کسانی است که کتاب های فراوانی را بد خوانده اند. «آدم های بی هوش و فاقد بینشی هستند که مغزهای آنها از کتاب هایی که بد خوانده اند، انباشته شده است».

(صفحه ۳۰)

اگر از کتابی سوالی برسید، خود باید به آن پاسخ دهید. از این نظر کتاب مثل طبیعت و دنیا است. وقتی از آن سوالی می‌کنید به اندازه‌ای که خودتان تحلیل و تفکر کنید به شما پاسخ خواهد داد.

(صفحه ۳۴)

خواندن کتاب نوعی گفت و گوست.

در حقیقت، خواننده کسی است که کلام پایانی را می گوید. نویسنده مطالب خود را ارائه می دهد و بعد از او نوبت خواننده است.

(صفحه ۱۷۹)

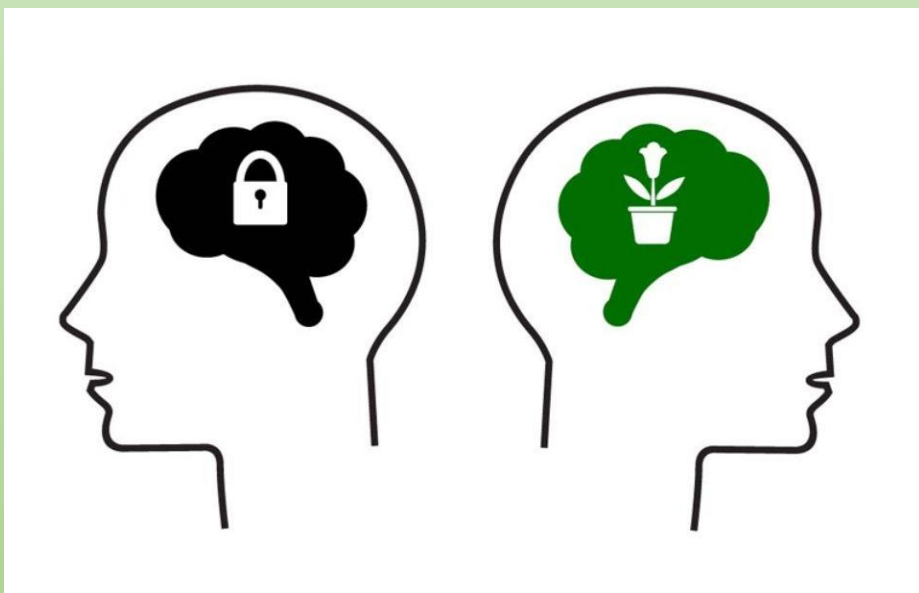
یکی از دلایلی که چرا داستان برای بشر ضروری است این است که داستان بسیاری از نیازهای خودآگاه و ناخودآگاه را برآورده می‌سازد. اگر داستان فقط روی ذهن خودآگاه تاثیر داشت، اهمیتی مانند ارزش کتاب‌های تشریحی داشت.

اما اهمیت دیگر داستان این است که روی ضمیر ناخودآگاه نیز تاثیر می‌گذارد.

(صفحه ۲۷۴)

اگر کتاب‌هایی را که در حد ظرفیت شما هستند و آنها را به خوبی می‌فهمید بخوانید، پیشرفتی نخواهید داشت. باید به کتاب‌هایی دست بزنید که خارج از قدرت شما باشند، بیش از قدرت فهم شما باشند. تنها این گونه کتاب‌ها می‌توانند فکر شما را گسترش بدهند.

شما چیزی نخواهید آموخت مگر آنکه دامنه فکرتان را گسترش دهید.

(صفحه ۴۱۳)

خواننده کسی است که قسمت زیادی از اطلاعات و دانش خود را راجع به جهان از طریق خواندن کسب می کند.

(صفحه ۲۱)

هنر خواندن را این چنین می توان تعریف کرد:

جریانی است که فکر بدون کمک از منبع خارجی و با تمرکز روی مطالب نوشته شده با استفاده از نیروی خویش سبب ارتقای خود شود.

فکر از درک کمتر به ادراک بیشتر می رسد.

اعمال مختلف و ماهرانه ای که باعث این ارتقا می شوند، هنر خواندن را تشکیل می دهند.

(صفحه ۲۶)

برای خواندن، سرعت معینی وجود ندارد.

خواننده نباید کتاب را از آنچه که باید و سریع تر از درک و کسب رضایت خاطر خود بخواند.

(صفحه ۶۶)

اشاره شد که این کتاب مجموعه‌ای از توصیه‌ها و راهکارها برای بهتر خواندن است.
برخی از سرفصل‌های کتاب نیز چنین است:

کتاب‌های کاربردی را چگونه بخوانیم؟

داستان‌های تخیلی را چگونه بخوانیم؟

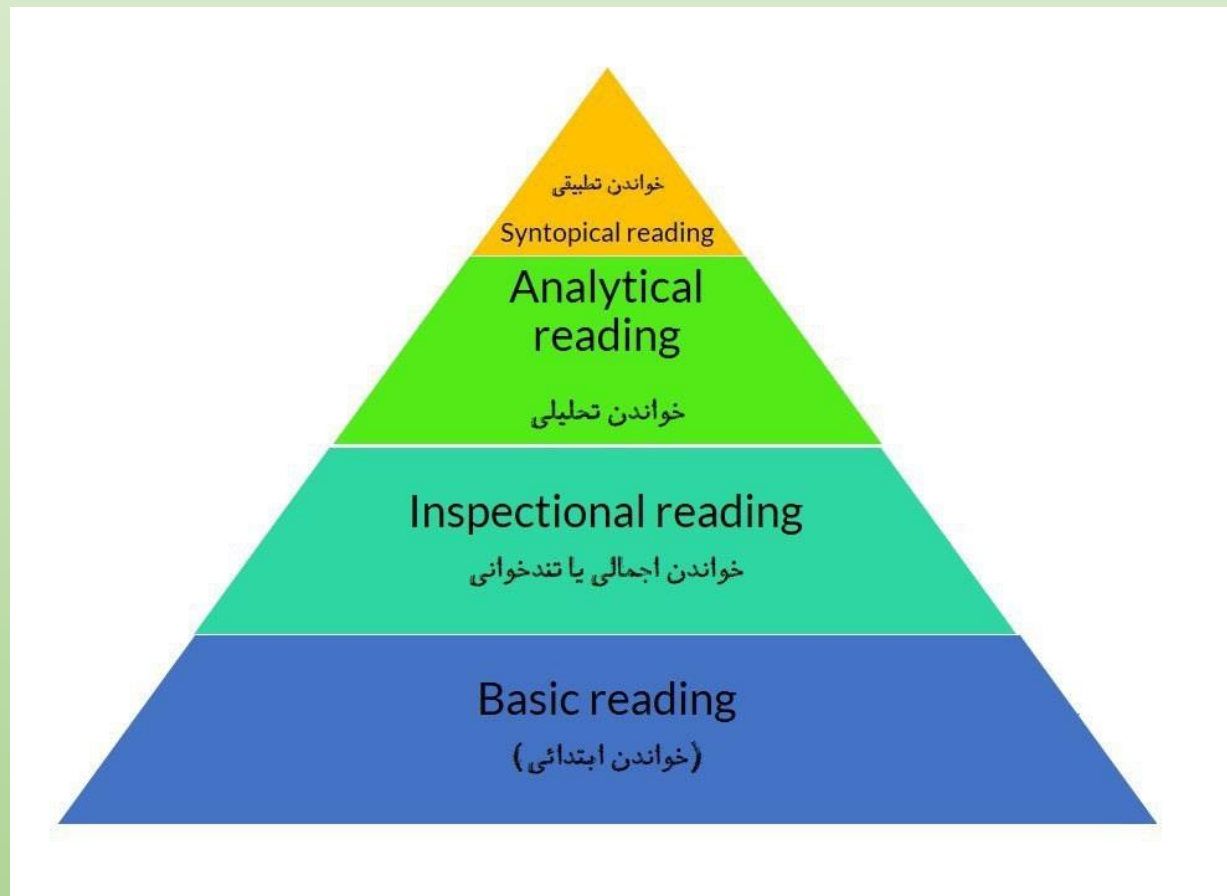
کتاب‌های تاریخ را چگونه بخوانیم؟

علوم و ریاضیات را چگونه بخوانیم؟

کتاب‌های فلسفه را چگونه بخوانیم؟

علوم اجتماعی را چگونه بخوانیم؟

نکته دیگری که این کتاب روی آن تاکید دارد و به تفصیل در مورد آن بحث می کند، سطوح خواندن است.

این چهار سطح خواندن عبارتند از:

- ۱- خواندن ابتدایی
- ۲- خواندن اجمالی
- ۳- خواندن تحلیلی
- ۴- خواندن تلفیقی یا خواندن تطبیقی

اولین سطح خواندن: خواندن ابتدایی

حرکت اول، کوشش‌های مداوم .... برای تعلیم همه شهروندان خویش است و این بدان مفهوم است که حداقل همه آنها خواندن و نوشتن را بدانند.

(صفحه ۴۱)

دومین سطح خواندن: خواندن اجمالی

خواننده در سطح اجمالی باید بتواند مطالب را کم‌وبیش به طور یکنواخت و بدون رجوع زیاد به فرهنگ لغات و بدون اشکال دستوری بخواند.

(صفحه ۵۳)

سومین سطح خواندن: خواندن تحلیلی

تعیین رئوس مطالب ساختاری

- ۱- طبقه‌بندی کتاب بر اساس نوع و موضوع
- ۲- بیان موضوع کلی کتاب به شکلی بسیار خلاصه
- ۳- تعیین بخش‌های اصلی به ترتیب و با توجه به رابطه آنها و نوشتن رئوس مطالب بخش‌ها
- ۴- تعریف مسئله یا مسائلی که نویسنده در صدد حل آنهاست.

تفسیر مطالب

- ۵- با تفسیر کلمات اساسی در فهم معانی آنها با نویسنده به توافق برسید.
- ۶- با بررسی مهم‌ترین جملات، نظرات اصلی نویسنده را درک کنید.
- ۷- استدلال‌های نویسنده را یا از میان جملات پیدا کنید و یا آنها را با کمک جملات مختلف بیان کنید.
- ۸- تعیین کنید که کدام یک از مسائل نویسنده حل و کدام یک حل نشده است و اگر مسئله‌ای بدون جواب باقی مانده است، ببینید نویسنده از موفق نبودن خود در حل آن آگاه است یا خیر.

(صفحه ۸۵ تا ۱۷۷)

سومین سطح خواندن: خواندن تحلیلی

تعیین رئوس مطالب ساختاری

۱- طبقه بندی کتاب بر اساس نوع و موضوع

۲- بیان موضوع کلی کتاب به شکلی بسیار خلاصه

۳- تعیین بخش‌های اصلی به ترتیب و با توجه به رابطه آنها و نوشتن رئوس مطالب بخش‌ها

۴- تعریف مسئله یا مسائلی که نویسنده درصدد حل آنهاست.

تفسیر مطالب

۵- با تفسیر کلمات اساسی در فهم معانی آنها با نویسنده به توافق برسید.

۶- با بررسی مهم‌ترین جملات، نظرات اصلی نویسنده را درک کنید.

۷- استدلال‌های نویسنده را یا از میان جملات پیدا کنید و یا آنها را با کمک جملات مختلف بیان کنید.

۸- تعیین کنید که کدام یک از مسائل نویسنده حل و کدام یک حل نشده است و اگر مسئله‌ای بدون جواب باقی

مانده است، ببینید نویسنده از موفق نبودن خود در حل آن آگاه است یا خیر.

(صفحه ۸۵ تا ۱۷۷)

چهارمین سطح خواندن: خواندن تلفیقی

زمینه یابی مقدماتی

۱- با مراجعه به فهرست موجود در کتابخانه ها، کتابنامه‌ی موجود در آخر کتاب و مشورت با مشاوران، فهرستی مقدماتی از کتاب‌های مرتبط با موضوع درست کنید.

۲- تمام کتاب‌های فهرست مقدماتی از کتاب‌ها را به طور اجمالی بخوانید.

این دو مرحله تقدم یا تاخر زمانی ندارند.

خواندن تلفیقی منابع مرحله پیشین

- ۱- مطالعه اجمالی کتاب های بند قبل
- ۲- تفکر بی غرضانه در مورد ردیف ۱
- ۳- دسته بندی اصلی و فرعی موضوعات
- ۴- تجزیه و تحلیل موضوعات

(صفحه ۴۰۸)

چهارمین سطح خواندن: خواندن تلفیقی

زمینه یابی مقدماتی

- ۱- با مراجعه به فهرست موجود در کتابخانه ها، کتابنامه ی موجود در آخر کتاب و مشورت با مشاوران، فهرستی مقدماتی از کتاب های مرتبط با موضوع درست کنید.
- ۲- تمام کتاب های فهرست مقدماتی از کتاب ها را به طور اجمالی بخوانید.
این دو مرحله تقدم یا تاخر زمانی ندارند.

خواندن تلفیقی منابع مرحله پیشین

- ۱- مطالعه اجمالی کتاب های بند قبل
- ۲- تفکر بی غرضانه در مورد ردیف ۱
- ۳- دسته بندی اصلی و فرعی موضوعات
- ۴- تجزیه و تحلیل موضوعات

(صفحه ۴۰۸)

آیا دانش آموزان در مدارس، خواندن زبان مادری شان را به طور موثر یاد می گیرند؟

تعداد زیادی از دانش آموزان دبیرستانی چون توانایی دریافت مفاهیم کتاب ها را ندارند، پیشرفتشان بسیار اندک است.

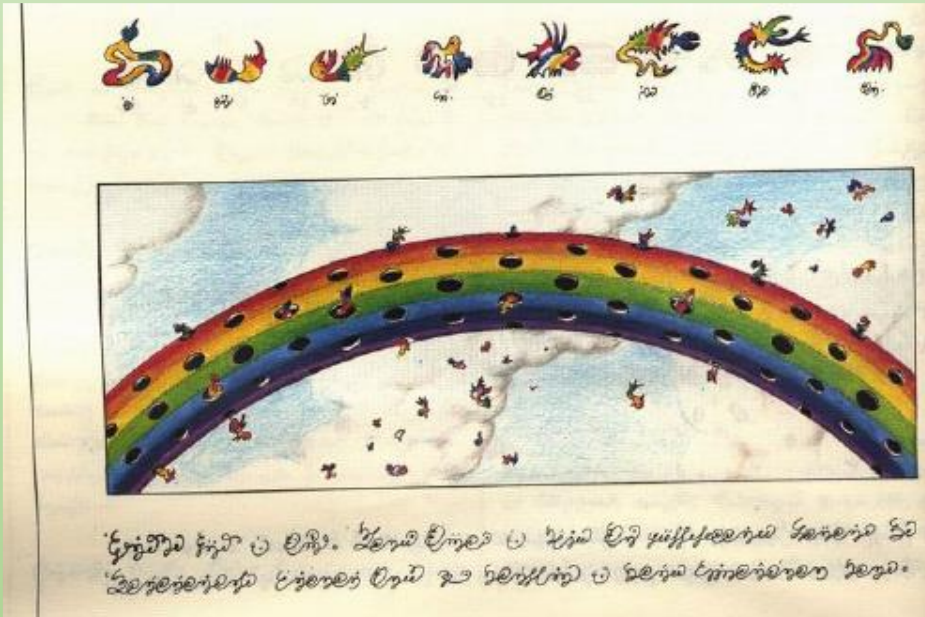
آنها می توانند پیشرفت کنند و نیاز هم دارند، ولی پیشرفت نمی کنند.

(صفحه ۱۵)

فهم ساختار کتاب برای درک آن ضروری است.

هر کتابی که ارزش خواندن داشته باشد، بدون استثنا دارای وحدت موضوع و سازمان‌بندی اجزا است. هر چند وحدت موضوع کتاب داستان مانند یک مقاله سیاسی نیست.

کتابی هم که این ویژگی‌ها را نداشته باشد، کتابی آشفته و درهم محسوب می‌شود و تقریباً مانند کتاب‌های بد، غیرقابل خواندن است.

(صفحه ۱۰۵ و ۱۰۶)

کتاب یک اثر هنری است.

کتاب حاصل تجربیات کسی است که مهارت خاصی در به وجود آوردن آن دارد. این شخص نویسنده کتاب است.

هر چه کتاب بهتر و هنرمندانه تر باشد، کامل تر است و وحدت موضوع گسترده تری دارد. آثار علمی هم از این قاعده مستثنی نیستند.

(صفحه ۱۰۶ و ۱۰۷)

خواننده فعال

موفقیت یا عدم موفقیت در بیدار ماندن تا اندازه‌ی زیادی به هدف خواندن بستگی دارد.

اگر هدف از استفاده بردن از کتاب باشد (نوعی رشد فکری یا روحی) شخص باید بیدار بماند.

(صفحه ۷۰)

خستگی

طولانی بودن زمان خواندن خسته کننده نیست.

برای تداوم خواندن پویا نه تنها باید اراده این کار را داشته باشید، بلکه باید مهارت های خواندن را هم بدانید.

(صفحه ۷۳)

یادداشت

نوشته های بین خطوط را بخوانید. (ضرب المثل)

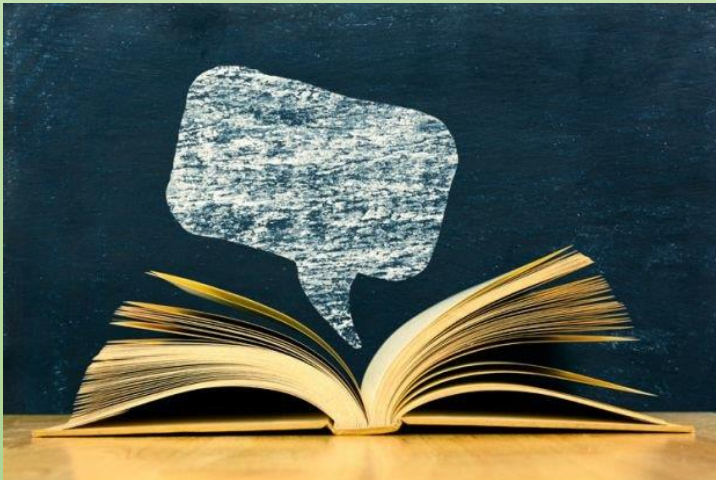
چرا یادداشت کردن روی کتاب به هنگام خواندن بسیار لازم است؟

(صفحه ۷۴)

کمک‌هایی برای خواندن، تفاسیر و خلاصه‌ها

در خواندن تفاسیر و خلاصه‌ها . . . . باید با احتیاط از آنها استفاده کرد:
اولین دلیل آن است که تفسیر یک مفسر همیشه صحیح نیست. البته گاهی اوقات آثار آنها بسیار مفید است.
دلیل دوم آن که حتی اگر این آثار درست باشند ممکن است جامع نباشند.

خواندن تفسیر فهم شما را از کتاب محدود می‌کند، حتی اگر فهم شما در حد خود صحیح باشد.

(صفحه ۲۲۲)

کمک‌هایی برای خواندن، کتاب‌های مرجع

کتاب‌های مرجع به شکل محدودی راهگشای مطالب مجهول هستند. این کتاب‌ها نمی‌توانند مجهولات شما را به شکل کلی از بین ببرند.

قبل از استفاده از کتاب مرجع باید اطلاعات زیادی در مورد مطلب مورد نظر داشته باشید. کتاب‌های مرجع برای افرادی که در مورد مطلب مورد نظر چیزی نمی‌دانند بی‌فایده‌اند. آنها برای افراد سرگردان راهنما نخواهند بود.

(صفحه ۲۲۴ و ۲۲۶)

کمک‌هایی برای خواندن، کتاب‌های مرجع

در این خصوص چهار نوع دانش بسیار ضروری است:

- ۱- وقتی به دنبال سئوالی در یک مرجع هستیم، باید آن سئوال واضح باشد.
- ۲- باید بدانید آن چه را که می‌خواهید به آن دست یابید، در کجا باید پیدا کرد.
- ۳- باید دانست که یک مرجع خاص چگونه تدوین شده است.
- ۴- باید بدانید که آن مطالب از نظر نویسندگان یا مولفان کتاب مرجع، قابل دانستن تشخیص داده شده‌اند.

(صفحه ۲۲۴ و ۲۲۵)

کمک‌هایی برای خواندن، فرهنگ لغت

فرهنگ لغت کتابی است در مورد واژه‌ها نه در مورد چیزها.

اگر فقط برای املاي کلمات يا براي اطلاع از چگونگي تلفظ آنها به فرهنگ لغات رجوع کنید، اگر چه از آن متناسب با کاربردش استفاده کرده‌اید، اما باید گفت استفاده خوبی نکرده‌اید.

فرهنگ لغت گنجینه‌ای است از اطلاعات وسیع تاریخی که در خلال رشد و توسعه زبان متبلور شده است.

در این صورت نه فقط به معانی گوناگونی که در زیر هر کلمه آمده است توجه خواهید کرد، بلکه به ترتیب و ارتباط آنها نیز نظر خواهید داشت.

(صفحه ۲۲۸ و ۲۲۹)

کمک‌هایی برای خواندن، دایره‌المعارف

دایره‌المعارف به همان اندازه که وسیله‌ای برای کسب اطلاعات است، آموزشی نیز هست.

دایره‌المعارف خوب به سوالات شما در مورد واقعیات پاسخ خواهد داد.

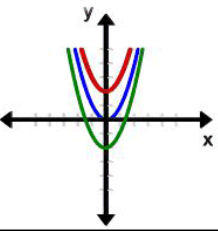
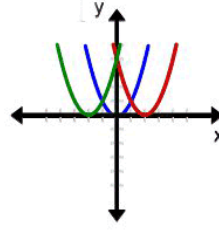
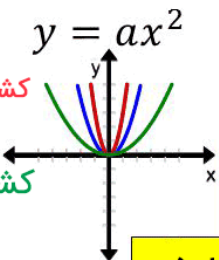
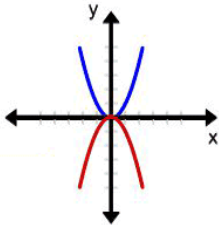
(صفحه ۲۳۲ تا ۲۳۸)

کمک‌هایی برای خواندن، ریاضیات

ریاضیات زبان است و ما می‌توانیم آن را مانند هر زبان دیگری یاد بگیریم.

ریاضیات به طور کلی زبانی نوشتاری است.

انتقال تابع $f(x) = x^2$

<p>انتقال : عمودی</p> <p>k واحد بالا $y = x^2 + k$</p> <p>k واحد پایین $y = x^2 - k$</p> 	<p>انتقال : افقی</p> <p>h واحد راست $y = (x - h)^2$</p> <p>h واحد چپ $y = (x + h)^2$</p>
<p>کشش یا فشردگی</p> <p>کشش عمودی (بسته‌تر شدن) $a > 1$</p> <p>کشش افقی (بازتر شدن) $0 < a < 1$</p> <p>$y = ax^2$</p> 	<p>قرینه</p> <p>قرینه محور xها $y = -x^2$</p>

فرم کلی معادله درجه دو
 $y = \pm a(x - h)^2 + k$

(صفحه ۳۲۳ تا ۳۲۷)

خواندن و پرورش ذهن

نه تنها باید بتوان به خوبی خواند، بلکه باید کتاب‌هایی را انتخاب کرد که خواندن آنها مستلزم بهبود توانایی خواندن هست.

خواندن برای کسب اطلاعات مانند خواندن برای سرگرمی و تفریح است، سبب رشد و گسترش ذهن نمی‌شود.

(صفحه ۴۱۳)

روش داشتن بی آنکه مطلبی برای بکارگیری آن باشد، همان قدر بیهوده و بی حاصل است که مطلبی داشته باشیم ولی روش کاربرد آن را نداشته باشیم.

(صفحه ۴۱۲)

به دلایل بسیاری خواندن کتاب‌های بزرگ علمی از خواندن کتاب‌های غیرعلمی ساده‌تر است، چون نویسندگان کتاب‌های علمی در پی این هستند که خواننده با آنها به توافق برسد و مطالب اصلی و مباحث مهم را تشخیص دهد.

(صفحه ۴۱۴)

برنامه: یک فنجان کتاب داغ | ارائه: سعید امینی | تاریخ: ۱۴۰۱/۸/۲۴ | مکان: مجتمع آموزشی و پژوهشی صنعت آب و برق فارس

کتاب‌های خوب پاداش زحمت خواندنشان را می‌دهند.

بهترین کتاب‌ها بیشترین پاداش را می‌دهند.

پاداش اول: با توفیق در خواندن کتاب خوب و دشوار، مهارت خواندن خویش را توسعه می‌دهید.

پاداش دوم: کتاب خوب مسائلی را راجع به خودتان و دنیا آموزش می‌دهد. (که در درازمدت مهم‌تر است).

(صفحه ۴۱۵)

برنامه: یک فتنجان کتاب داغ | ارائه: سعید امینی | تاریخ: ۱۴۰۱/۸/۲۴ | مکان: مجتمع آموزشی و پژوهشی صنعت آب و برق فارس

لازمه خواندن کتاب‌های علمی داشتن تخصص در آن زمینه است.

فایده آشکار آن: پیشرفت سریع‌تر علوم
زیان آن: دور ماندن خواننده معمولی از آن علم

(صفحه ۳۱۸)

کودکان سوال‌های جالبی می‌کنند. «چرا انسان وجود دارد؟» «چرا گربه این‌گونه رفتار می‌کند؟» «اولین اسم دنیا چیست؟» «آیا خداوند برای خلق دنیا دلیل دارد؟» اینها سوالاتی است که بچه‌ها می‌پرسند. هرچند این پرسش‌ها ممکن است کاملاً خردمندانه نباشد ولی حداقل نشان می‌دهد که کودکان در جست‌وجوی پاسخ‌های خردمندانه هستند. به قول ارسطو سرمنشاء فلسفه تعجب است.

(صفحه ۳۳۵)

اما!

در حد فاصل زمانی که به مهد کودک می رود و زمانی که قدم به دانشگاه می گذارد، چه اتفاقی می افتد که موجب می شود پرسش ها تغییر مسیر یابند؟

(صفحه ۳۳۶)

برای بعضی از مشکلات انسان راه حلی وجود ندارد.

بهترین کتاب‌ها می‌توانند به شما کمک کنند که در این موارد بهتر فکر کنید، چون این کتاب‌ها را کسانی نوشته‌اند که از مردم دیگر راجع به این مسائل بهتر فکر کرده‌اند.

(صفحه ۴۱۵)

چند نکته

اگر تمامی هدف خواننده کسب این **رضایت بی حاصل** باشد که نشان دهد مشت نویسنده را باز کرده، این کار ساده‌ای است.

اکثرا تصور می‌کنند که پیروزی در بحث مهم است نه **فهمیدن حقیقت**.

شخص با بکار بردن قواعدی که در مورد خواندن کتاب عنوان شد، به **کمال مطلوب خوب خواندن** می‌رسد نه از طریق تلاش در آشنا شدن با تعداد زیادی کتاب به گونه‌ای سطحی.

(صفحه ۱۹۰ و ۲۹۱)

اگر کتاب از بهترین کتاب‌ها، یعنی از گروه کوچک کتاب‌های جاویدان باشد هنگام مراجعه مجدد متوجه می‌شوید که گویا کتاب نیز با شما رشد کرده است.

(صفحه ۴۱۸)

چگونه ممکن است کتاب رشد کند؟

کتابی که زمانی نوشته و چاپ شده است دیگر تغییر نمی کند اما آنقدر عمیق است که نمی توان به تمام دقایق آن دست یافت، بنابراین از سطح فکر شما بالاتر است و احتمالاً نیز همیشه چنین خواهد بود.

(صفحه ۴۱۸)

بر آن نیستیم که به طور قاطع به شما بگوییم که کدام کتاب خاص یا کدام گروه از کتاب‌ها می‌تواند برای شما با اهمیت باشد.

باید در جستجوی چند کتاب معدودی باشید که دارای این ارزش برای شما باشند.

آنها کتاب‌هایی هستند که بیشتر به شما آموزش می‌دهند، هم درباره خواندن و هم راجع به دنیای اطراف شما.

(صفحه ۴۱۹)

همه ما در جستجوی منابعی در وجودمان هستیم تا زندگی انسانی خوبی داشته باشیم.
از پیش به شما گفته‌اند که برای بقیه عمر یا حداقل برای مدتی طولانی به جزیره‌ای متروک فرستاده می‌شوید. فرصت
دارید خود را برای این کار آماده کنید. . . . . در ضمن اجازه دارید ده کتاب نیز با خود ببرید.

چه کتاب‌هایی را انتخاب خواهید کرد؟

(صفحه ۴۲۰ و ۴۱۹)

و آنها را چگونه خواهید خواند؟

ج. تشکر از توجه شما

چگونه کتاب بخوانیم

برنامه : یک فنجان کتاب داغ

ارائه : سعید امینی

تاریخ : ۱۴۰۱/۸/۲۴

مکان : مجتمع آموزشی و پژوهشی صنعت آب و برق فارس

